

de federale **Ombudsman**

ONDERZOEK / 05 - SAMENVATTING

HET VOORSTEL VAN VEREENVOUDIGDE AANGIFTE

IS DE FOD FINANCIEN VOLDOENDE DUIDELIJK EN
TRANSPARANT TEN AANZIEN VAN DE BURGER?

ONDERZOEK OVER HET VVA

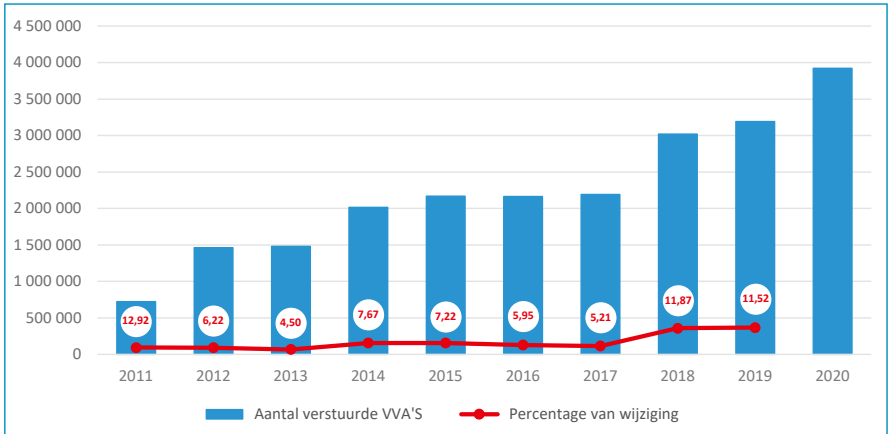
Sinds 2018 ontvangt de federale ombudsman regelmatig klachten en signalen over het voorstel van vereenvoudigde aangifte (ook VVA genoemd). Hij besloot daarom een onderzoek in te stellen om na te gaan of de FOD Financiën voldoende duidelijk en transparant is ten aanzien van de burger zodat hij met kennis van zaken kan instemmen met het VVA.

Sinds 2011 stuurt de FOD Financiën een voorstel van vereenvoudigde aangifte naar bepaalde categorieën van burgers. Dit voorstel omvat een simulatie van de berekening van hun belastingen op basis van de gegevens die bij de FOD Financiën gekend zijn. Burgers die het ontvangen moeten geen klassieke belastingaangifte meer indienen. Als ze niet reageren, gaan ze akkoord met de voorgestelde berekening.

Voor de burgers beoogt het VVA de fiscale verplichtingen te vergemakkelijken. Voor de administratie biedt het VVA de mogelijkheid de inkohiering van de belastingen nog verder te automatiseren. De administratieve vereenvoudiging lijkt dus vanzelfsprekend, op voorwaarde dat de juiste belasting voor elke belastingplichtige wordt gegarandeerd.

In tien jaar tijd is het aantal burgers dat een VVA krijgt, aanzienlijk toegenomen, waardoor geleidelijk aan categorieën burgers met steeds complexere belastingssituaties worden betrokken.

Evolutie van het aantal verstuurde VVA's en het percentage van wijziging per aanslagjaar

Bron: FOD Financiën

Het percentage van wijziging voor het jaar 2020 was nog niet gekend op het moment dat het onderzoek werd afgesloten.

De complexiteit van de fiscale regelgeving vormt één van de grootste hindernissen om het VVA te laten resulteren in de juiste belastingheffing. Deze complexiteit maakt het moeilijk zowel voor de FOD Financiën om de nodige gegevens te verzamelen als voor de burger om de gegevens te controleren. Het is dus onontbeerlijk dat de FOD Financiën duidelijke en transparante informatie bezorgt over de gegevens en de criteria die in het VVA worden gebruikt.

Het onderzoek toont aan dat heel wat burgers vandaag niet in staat zijn om hun VVA goed te controleren. De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn, en zelfs leiden tot het volledige verlies van een belastingvoordeel. De situatie is des te zorgwekkender omdat het VVA de belangrijkste manier voor de aangifte van de personenbelasting is geworden. In 2020 kregen 3.920.000 burgers een VVA, wat neerkomt op 59% van de burgers (zonder

de zelfstandigen). In de afgelopen vijf jaar is het aantal burgers dat een VVA ontvangt, met 80% gestegen.

Om de vastgestelde problemen aan te pakken, doet de federale Ombudsman twaalf aanbevelingen, waarvan één aan het federaal parlement en elf aan de FOD Financiën.

De FOD Financiën verleende zijn volledige medewerking aan het onderzoek, dat op 22 juli 2020 werd afgesloten. Dit is een samenvatting van de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen. Het volledige verslag van het onderzoek is beschikbaar op <http://www.federaalombudsman.be/nl/biblio>.

INFORMATIE AAN DE BURGER

Ondanks de inspanningen van de FOD Financiën om zoveel mogelijk gegevens in het VVA vooraf in te vullen, kunnen een aantal gegevens ontbreken, onvolledig of onjuist zijn. De federale Ombudsman stelt vast dat de burgers nood hebben aan voldoende ijkpunten om de juistheid van hun gegevens te kunnen nakijken om te vermijden dat zij bepaalde belastingvoordelen verliezen. Burgers worden onvoldoende gewezen op de noodzaak om hun VVA zorgvuldig na te kijken.

De FOD Financiën meldt aan de burgers die een VVA ontvangen ook niet expliciet dat ze hulp kunnen krijgen, zoals dat het geval is voor wie een klassieke belastingaangifte moet invullen. Ook ontdekken sommige burgers veel te laat dat ze geen VVA meer ontvangen en ondervinden ze moeilijkheden om hun klassieke aangifte in te vullen.

Voorbeeld van een klacht

Carla ontvangt al meerdere jaren een VVA. De belasting die ze moet betalen is elk jaar erg verschillend. Het bedrag varieert tussen € 1.500 en € 3.400. In februari 2020 verneemt ze dat er problemen kunnen zijn met de toewijzing van de kinderen ten laste op het VVA en ze kijkt haar laatste VVA's na. Ze heeft drie kinderen, die tot het aanslagjaar 2015 alle drie als ten laste in haar VVA's stonden vermeld. In 2016 wordt slechts één kind vermeld, in 2017 en 2018 slechts twee. Carla's twee oudste kinderen, Nicolas en Jade, zijn meerderjarig en hebben gewerkt als student tijdens de vakantie. In 2016 stond geen van de twee als ten laste vermeld op het VVA van Carla. Maar enkel Nicolas verdiende meer dan het toegelaten maximumbedrag en kan niet meer fiscaal ten laste zijn van

Carla. Jade overschreed het maximumbedrag dat jaar niet en kon wel nog ten laste zijn van Carla. Carla verloor dus het belastingvoordeel voor één van haar kinderen voor dat jaar.

1. **Burgers worden onvoldoende en niet duidelijk geïnformeerd over mogelijk ontbrekende, onvolledige of onjuiste gegevens in het VVA.** Of het nu op het VVA zelf is, op zijn website of in zijn communicatie naar het grote publiek, de informatie die de FOD Financiën aan de burgers geeft, is bijzonder beperkt en zeer algemeen. De FOD geeft weinig concrete voorbeelden van risicovolle gegevens, terwijl net uit het onderzoek blijkt dat de gegevens die het vaakst ontbreken, onjuist of onvolledig zijn, vaak gaan over de meest voorkomende belastingvoordelen zoals deze verbonden aan hypothecaire leningen, kosten voor kinderopvang, vrijstelling van kosten voor het woon-werkverkeer, giften, enz.
2. **De FOD Financiën biedt niet expliciet hulp aan de burgers om hun VVA na te zien.** De communicatie over de invulsessies is uitsluitend gericht op de belastingplichtigen die een klassieke belastingaangifte moeten indienen. Voor de federale Ombudsman is dit onderscheid niet gerechtvaardigd. **Bovendien moedigt de FOD Financiën de burgers sterk aan om hun VVA online te raadplegen en te verbeteren.** Veel burgers hebben echter geen toegang tot het internet, beschikken niet over de nodige digitale vaardigheden of ondervinden moeilijkheden bij de administratieve stappen. Het onderzoek toont ook aan dat de meerderheid van de burgers die een VVA ontvangen, het niet online raadplegen en wachten tot ze de papieren versie ontvangen.
3. **Burgers die geen VVA meer ontvangen, worden daarover niet ingelicht.** Wanneer hun fiscale situatie verandert, krijgen sommige burgers geen VVA meer en moeten ze opnieuw een klassieke belastingaangifte indienen. De FOD Financiën licht hen daarover echter niet in. Veel burgers begrijpen de redenen voor

deze verandering niet. Sommigen beseffen het pas op het moment dat ze de herinneringsbrief van de FOD Financiën ontvangen die hen erop wijst dat ze een boete riskeren als ze niet binnen 14 dagen reageren.

De FOD Financiën moet duidelijker en transparanter communiceren. De federale Ombudsman beveelt de FOD Financiën aan:

- de burgers beter te informeren over mogelijk ontbrekende, onvolledige of onjuiste gegevens in het VVA;
- de burgers nadrukkelijk informeren dat zij telefonische en fysieke hulp kunnen krijgen bij het nazien of verbeteren van hun VVA;
- de burgers in te lichten wanneer ze geen VVA meer krijgen en hen te informeren over de mogelijke redenen daarvoor.

TOEWIJZING VAN DE KINDEREN TEN LASTE

Voor burgers die feitelijk samenwonen, heeft het onderzoek belangrijke problemen aan het licht gebracht met betrekking tot de gegevens over de kinderen ten laste. De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn. Soms kunnen burgers het fiscaal voordeel voor kinderen ten laste gedeeltelijk of volledig verliezen. Zo blijkt uit het onderzoek dat het criterium dat de FOD Financiën hanteert om kinderen in het VVA (en in Tax- on-web) toe te wijzen, niet passend is. Het onderzoek heeft ook aan het licht gebracht dat, bij een controle, de praktijken tussen de verschillende diensten van de FOD Financiën erg verschillen. In het algemeen zijn de burgers niet voldoende geïnformeerd om hun rechten met kennis van zaken te kunnen uitoefenen.

Voorbeeld van een klacht

Jan en Nadia hebben samen drie kinderen. Nadia ontvangt een VVA. Zij is de referentiepersoon van het gezin, dus de FOD Financiën kent de kinderlast aan haar toe. Jan is zelfstandig ondernemer en vult een klassieke belastingaangifte in. Zoals elk jaar vermeldt Jan de 3 kinderen in zijn belastingaangifte. Hij ging niet na of de kinderen ten laste stonden in het VVA van Nadia. Later krijgt hij van de FOD Financiën een bericht van wijziging waarin staat dat de kinderen ten laste zijn van hun moeder. Jan reageert niet, hij gaat ervan uit dat de administratie de beste keuze voor zijn gezin maakt, wat evenwel niet het geval is. Hij is zelfstandig en Nadia is werkloos. Het koppel verliest € 2.672. Het jaar daarop zijn Nadia en Jan gehuwd, dienen ze een gemeenschappelijke belastingaangifte in en stellen ze het probleem vast. Helaas is het te laat, de termijn om de belasting te betwisten, is verstreken.

1. Voor feitelijk samenwonende ouders wijst de FOD Financiën de kinderen standaard toe aan de ouder die als **referentiepersoon in de bevolkingsregisters van de gemeente staat ingeschreven, hoewel dit geen passend criterium is.** De referentiepersoon is de ouder van het huishouden die bij het gemeentebestuur als contactpersoon bekend is, wat het enige doel van dit criterium is. Het kan dan ook niet worden gebruikt voor fiscale doeleinden, omdat het niet toelaat te bepalen welke ouder de kinderen ten laste heeft. Veel burgers weten zelfs niet eens wie de referentiepersoon in hun huishouden is en zijn zich niet bewust van de fiscale gevolgen. De FOD Financiën verstrekt hierover geen enkele informatie.
2. De federale Ombudsman stelt vast dat er momenteel geen enkel afdoende criterium is voor de toewijzing van de kinderen ten laste aan feitelijk samenwonende ouders. **De complexiteit van de gezinsfiscaliteit vormt een belangrijke hinderpaal voor de administratieve vereenvoudiging en de doeltreffendheid die het VVA beoogt.** Veel burgers begrijpen de complexe regels van de belastingberekening niet. Zij zijn niet in staat om de financiële gevolgen van de toewijzing van kinderen aan de ene dan wel de andere ouder in te schatten.
3. Het onderzoek wijst ook op **aanzienlijke verschillen in de administratieve controles tussen de verschillende diensten van de FOD Financiën wanneer eenzelfde kind vermeld staat als ten laste bij beide ouders van een feitelijk gezin.** Bij gebrek aan administratieve instructies verschillen de criteria voor de toewijzing van het kind van dienst tot dienst en worden de rechtzettingen niet voldoende gemotiveerd. Dit is ook het geval wanneer de ouders al eerder hebben aangegeven wie van hen het kind ten laste neemt. Niet alle diensten zijn op de hoogte van de mogelijkheid om deze keuze te registreren voor de volgende aanslagjaren.

De federale Ombudsman beveelt de FOD Financiën aan:

- de burgers te informeren over de criteria die worden gebruikt om kinderen ten laste toe te wijzen en over de mogelijke financiële gevolgen;
- in geval van een tegenstrijdige aangifte met betrekking tot de kinderen ten laste, zich bij voorrang te richten tot de belastingplichtige die geen afstammingsband heeft met het kind of wiens inkomen het laagst is, en het bericht van wijziging afdoende te motiveren;
- om maximaal rekening te houden met de keuze die de burgers in voorgaande aanslagjaren hebben gemaakt.

De federale Ombudsman beveelt het federale parlement aan:

- de regels voor de toewijzing van de kinderen ten laste te vereenvoudigen zodat deze niet enkel neutraal zijn ten opzichte van de verschillende gezinsvormen maar ook niet afhangen van de verschillende manieren waarop de aangifte personenbelasting wordt ingediend.

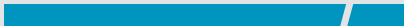
ANTWOORD VAN DE FOD FINANCIËN

In zijn antwoord betwist de FOD Financiën de bevindingen van de federale Ombudsman niet. Hij erkent dat sommige gegevens moeilijk vooraf correct kunnen worden ingevuld en geeft aan dat het voor sommige financiële verschillen, met name met betrekking tot de kinderen ten laste, niet aan de FOD Financiën toekomt om de fiscale situatie van de burger te optimaliseren. Volgens hem heeft de vereenvoudiging die het VVA biedt en het feit dat het voorstel niet moet worden ondertekend, geleid tot een grotere verwachting van nauwkeurigheid en een verminderde waakzaamheid bij de burgers.

De FOD Financiën zal rekening houden met het onderzoek in zijn voortdurende inspanningen om het VVA te verbeteren maar wijst op bepaalde beperkingen, zowel technische als op het vlak van de leesbaarheid, en dit gezien de complexiteit van de fiscale wetgeving.

Met uitzondering van de aanbevelingen met betrekking tot de hulp bij het nazien, waar hij aangeeft dat het niet de bedoeling is om meer de nadruk te leggen op fysieke hulp maar voorrang te geven aan hulp per telefoon, engageert de FOD Financiën zich om werk te maken van de aanbevelingen van de federale Ombudsman.

de federale **Ombudsman**

Leuvenseweg 48 bus 6
1000 Brussel

T. 0800 99 962
T. 02 289 27 27
E. contact@federaalombudsman.be
www.federaalombudsman.be